

Een kudde schapen

Foto: Merlijn Doornik

 Lotfi El Hamidi [Rotterdammer, historicus en redacteur bij NRC; l.elhamidi@nrc.nl]

Het was een aandoenlijk beeld. De afgelopen jaren kon je op de Mathenesserdijk in de wijk Spangen zo nu en dan opeens een kudde schapen tegenkomen. Een herder dirigeerde de schapen langs de dijk en liet ze in de berm grazen. De anders zo rumoerige wijk, waar normaal gesproken het autoverkeer voorbij raast, het gerinkel van de trams te horen is en voorbijgangers stoïcijns en haastig onderweg zijn, veranderde opeens in een soort oase. Automobilisten wachten geduldig op de overstekende kudde, trampassagiers keken eens niet op hun telefoon maar naar buiten, voetgangers stonden stil en glimlachten naar elkaar. Natuur ontmoet betonnen jungle, dat idee.

Op de gezichten van oudere Rotterdammers met Marokkaanse of Turkse roots leek de glimlach trouwens groter. Ik stelde me voor dat zij bij het zien van de blatende schapen met nostalgische gevoelens moesten terugdenken aan hun eigen jeugd in hun geboortestreek. Hoe moet het zijn geweest voor veel van hun generatiegenoten, om van het traditionele platteland te migreren naar de moderne stad?

Over de 'kloof' tussen stad en platteland is de afgelopen jaren veel gezegd en geschreven, en karikaturen vliegen over en weer. De boer als de drager van de 'echte' Nederlandse cultuur – voor de één een conservatieve held, voor de ander een achterlijke burger. Of de stedeling die zich geen voorstelling kan maken van het boerse leven. Wat weet de stadsbewoner nou van de relatie tussen mens en dier – huisdieren uitgezonderd – en waar zijn voedsel écht vandaan komt?

Terug naar de natuur, zoals de Franse filosoof Jean-Jacques Rousseau zijn ideaal verwoordde? Of valt het om te draaien: de natuur naar de stad brengen? Dat laatste is namelijk wat de eerder genoemde migranten aanvankelijk deden.

De beelden van besnorde gastarbeiders met schapen op hun rug, rechtstreeks van de boerderij, liggen inmiddels achter ons, al is dat weer niet zo lang geleden. Ik herinner me nog hoe in de jaren ne-

gentig bij ons thuis voor het Offerfeest schapen werden verzameld voor meerdere gezinnen, omdat wij een relatief grote douche hadden. In de ochtend speelde ik nog met de boerderijdieren en gaf ik ze namen, in de middag zag ik de koppen rollen. Het moederland kwam even thuis, letterlijk. Aan deze praktijk kwam via strenge wetgeving een einde, al is het maar de vraag of dat vooruitgang betekende. De slachthuizen in Nederland staan bepaald niet bekend om hun diervriendelijkheid (*no pun intended*).

De beschaving van een samenleving valt af te meten aan de wijze waarop ze omgaat met dieren, zei Mahatma Gandhi. Maar het is moeilijk meten als die dieren zich niet in de directe omgeving van mensen bevinden. Dat is misschien waarom het straatbeeld met de kudde schapen zoveel voorbijgangers ontroerde. We groeien op met dieren, is het niet in fysieke zin dan wel geestelijk – de kinderboeken zitten er vol mee. Eenmaal volwassen raken ze uit beeld.

Maar het kan anders. In de straten van de grote steden in Marokko en Turkije kom je behalve vele zwerfhonden en katten ook rond-scharrelende kippen tegen, schapen en geiten, soms zelfs een koe. Niemand heeft het over een 'kloof' – stad en platteland vormen een symbiose. Een doosje eieren halen bij de buurtwinkel? Ze zijn net gelegd – biologischer krijg je ze niet.

Ik moet denken aan een (vrij hilarisch) item van RTV Rijnmond, over de Turkse garagehouder Hamza op Rotterdam-Zuid, die in zijn bedrijf ook wat kippen hield – een erfenis van Franse supporters na de EK-finale van 2000 in de Kuip. De kippen scharrelden rond en legden ook eieren in de garage. Op last van de gemeente moesten ze weg vanwege 'overlast'. Inmiddels heeft Hamza nieuwe kippen.

De schapen daarentegen mogen voorlopig van de gemeente niet meer grazen op de Mathenesserdijk, naar verluidt vanwege klachten van hondenbezitters. ◀

Lotfi El Hamidi (1986) debuteerde in 2022 als boekenschrijver met *Generatie 9/11*. *Migratie, diaspora en identiteit* (120 pagina's | Uitgeverij Pluim | ISBN 978 949 3256743).